

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Institutiones iuris prudentiae canonico-civilis ... in gratiam tyronum - Cod. Ettenheim-Münster 77

[S.l.], 1701-1739

Caput 4

[urn:nbn:de:bsz:31-108650](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-108650)

Caput IV.
De locis argumentorū legalibus.

Nota, locos à nobis impraesentiarum appellari. Sedes quaedam ac promptuaria, è quibus ad res confirmandas, refellendasve necessaria vel probabilia ducuntur argumenta; eorū autem notitia juris Candidatis non solum utilis, sed summe necessaria est; quemadmodum testatur Everhardus in praambulis loci argum. Leg. Proinde non abs re erit, si hūc praecipuos, ac in usu frequentiores proponamus; sunt autem sequentes.

I. A genere ad speciem valet argumentum, si procedatur negative; à quocumq; enim remouetur genus, remouetur et qualibet species eius. Textus est notabilis in D. C. si causa C. de Transact. Hoc argumento utitur Baldus in c. 1. de prohib. feud. alien. per feder. circa finē principij, ubi dicit, quod si mulier prohibetur per statutū donare, non possit etiam donare mortis causa, quia à quocumq; remouetur genus, necesse est, ut et qualibet species remouetur. Dicit negative; nam affirmative non procedit argumentū à genere ad speciem, sicut et ipsi dialectici norunt. Non enim inquitur: est animal; ergo est homo.

II. A specie ad genus, modo ei insit species, valet argumentum, non è conuerso, C. si quid sit interemptū ff. de Legat. 2. Itaq; conuersus furti est mutuum; ergo est creditum; non è contrario, est creditum; ergo est mutuum; nā potest esse depositum, vel comodatum.

III. A toto ad partem procedit argumentum, modo totius, et partem sit diversa ratio, aut nisi à jure aliud sit de toto, et aliud de parte dispositum. Sic post litem contestatam

tam potest in parte detrahi à libello; quia si licet in toto multo magis valebit in parte. Ita decidit Lanfrancus in repet. c. quonia contra falsam in materia repeti. circa fin. de probat.

~~Dixi de modo totius est partem diversa non est ratio; hinc dicit Panormitanus in Clem. de celeb. missa, quod licet sumus Pontifex possit dispensare, ut Clericus non tenetur ali quod officium dicere, cum alia sit ratio in toto, et in parte.~~

Dixi, 2. Nisi à jure aliud de toto, et aliud de parte sit dispositum. Pater in conservato- re, id est, in eo, qui datus est iudex ad defen- dendum aliquos à manifestis injuriis, qui licet non possit vires suas in totum alteri committere, potest tamen committere citationem, et denun- tiationem sententia c. fin. §. vires de offic. Deleg. un. 6.

IV. E contrario à parte ad totum etiam procedit argumentum, modo sit eadem ratio utriusq; unde sicut Capitula Ecclesiarum collegiatarum non vocantur ad Concilia Provincialia, sic nec de jure vocanda sunt ad generalia. Ita singulariter decidit Panormitanus in sua dis- putatione, qua incipit Episcopus.

V. Ab exceptione ad regulam valet argu- mentum, ita nempe, ut regula locum habeat in omnibus casibus, qui sunt de regula, nec ab ea sunt excepti, exceptio quippe in casibus ^{non} exceptis firmat regulam, c. nam quod liquidi 4. §. fin. de pen. legat. ubi Paulus ait: si cui penus legata sit pro- ter vinum, omnis proferri penus legata vide- tur, excepto ~~pro~~ vino. Si tamen inde se- queretur absurdum, aut constaret, aliud fuisse de mente disponentis, tunc regula per excep- tionem non restringitur, et per consequens ar- gumentum non procederet. arg. c. siue oportet, §. aliud ff. de excusat. tutor. et c. continuas, §. cum ubi in fin. ff. de verb. oblig.

VI. Ab absurdo valet argumentum, et est in jure fortissimum; unde ad evitanda absurditatem Lex correctoria nonnunquam extendi, vel restringi debet, l. nam absurdum ff. de bonis libert. Hinc etiam, ut ait Barboza verbo argumentum n. 95 in omni dispositione vel actu interpretatio fieri debet, ut absurditas evitetur l. fin. in princip. C. de usur. rei judicata. Et ratio est, quia nemo sanae mentis presumi potest, aut jubere, aut ordinare, aut disponere, quae sunt absurda et aliena a recta ratione.

VII. A defectu forma validum est argumentum, nempe non servata forma data a lege, vel ab homine, corrumpit actus quia propter de Elect. C. cum dilecta de Prescript. Unde licet error vel ignorantia juris excuset mulierem, et rusticam, quando non potuerunt consulere peritiores, tamen hoc fallit in omnibus his, quae sunt inducta pro forma actus: et hinc est, quod si mulier vel rusticus faciendū testamentum non adhibeant deb. testes, quot de jure requiruntur, hoc ipso nullū sit. l. nemo potest ff. de Legat. 1.

VIII. A simili verisimili argumentum in jure frequens est, ac valde utile. Textus est notabilis in c. d. de his, quae vi metusve causā fiunt, ubi arguitur a verisimili, quod mulier juvenis infantem parvulum habens non sponte, sed metu compulsa votū castitatis emisit. Imo valet ad proferenda sententia, si praesumptio est violenta, ut patet ex cap. afferre de praesumpt. et habetur 3. Reg. 3. Vbi Salomon duabus mulieribus de eodem partu contententibus, tulit sententia ex verisimili pro una, quae volebat parvulum dividi per mediu contra altera, quae hanc

279
divisionem expetebat; quia verifimile non
est, quod mater necem sua proles ferre, mi-
nus cupere possit. Hoc tamen non nisi
in causa Civilis procedit; nam in Crimi-
nali probationes debent esse luce meri-
taria clariore ad condemnationem l. Sciatis
cuncti, C. de probat.

IX. A Simili fortissimum est argumen-
tum in jure; ubicumq; enim eadem est ra-
tio, ibi debet esse eadem jurisdispositio. l.
illud ff. ad Legem Aquilia, et l. ideo 27
ff. de legibus. Eo utitur argumento
Angelus in S. ferè just. de rerum divis. quo
ostendit, quod, licet omnes Textus dicant,
licere venari, et aucupari in fundo alia-
no ante prohibitionem Domini, nihil sta-
tuant de piscatione: attamen, quia eadem
est ratio, utrobique, sentit, idem juris esse
debere. Isto etiam argumento utitur Bar-
tolus in l. naturaliter ff. de usufructu quo
docet, quod sicut tempore hostili non cur-
rit prescriptio, sed dormit, sic etiam tempo-
re pestis. Fallit tamen hoc argumentum
in casibus in jure expressis, casus enim
prout et expressus facit filare et cessare
facit l. fin. C. de pact. convent.

X. A minori ad majus fortissimum est in
jure argumentum. Textus notabilis est
in l. cum in cunctis, de Elect. ubi: Cum in
cunctis sacris ordinibus et Ecclesiasticis
ministeriis sint aetatis maturitas, gravitas
morum, et liberarum scientia inquirenda,
multo fortius in Episcopo hoc oportet in-
quiri, qui ad curam aliorum positus in se
ipso debet ostendere, qualiter alios in domo
Dei oporteat converfari. Sumitur itaque
iste arguendi modus a minore ad majus

ab eo, in quo minor est ratio, ad id, in quo
major reperitur. Sic cujus fama parvitas,
multo magis vita parvitas est, l. si adul-
terium §. liberto ff. ad leg. julia de adulteris
adulter. Hoc argumento usus est Spottolus
ad rom. 7. v. 11. Si enim, inquit, cum inimici
essemus, reconciliati sumus Deo per mor-
tem filii eius, multo magis reconciliati, sal-
vi erimus in vita ipsius. Istud argumen-
tum maxime locum habet in prohibitivis,
delictis scilicet et poenis eorum. Si enim
punitur attentatum, quanto magis consum-
matum l. si quis non dica C. de Episcop. et
Cleric.

XI. A majori ad minus validum etiam est
argumentum, modo negativè procedatur, se-
cundum quod valet huc consequentia: Si
non punitur delictum consummatum, ergo nec
attentatum. Si per statutum filia dotata
non succedit Patri intestato, extantibus
filiis masculis, multo minus neptis ex
filia succedet. Hoc argumento utitur
Pontifex c. licet universis de testibus, ibi:
quia non est licitum alicui Christiano, et
multo minus Crucis Christi inimico, ut cau-
sa sua unius tantum quasi legitimo testi-
monio finem imponat.

XII. A rubro fortissimum est argumentum,
recepta quippe Jurisperitorum doctrina est,
ait König in lib. 2. §. 6. §. 1. quod quando
Rubricæ perfectum sensum reddit, jus faciat
et in causarum decisione pro lege allegari va-
leat; maxime si incipiat per ut, vel ne
arg. l. 1. et ibi Gothofred. ff. de rebus Credit.

Sed quid si rubrica sit contraria nigro,
sive testis, cui potius standum? Et Nigro tan-
quam posteriori; posteriora enim prioribus
derogant, l. pacta novissima C. de pactis.

51
XIII. A contrario sensu argumentum est
validissimum l. 1. §. hujus ff. de offic. epus,
cui mandata est juris. Vide glossa in l.
qui testem §. mulier ff. de testibus ait,
sensum contrarium accipi pro lege, adeo ut
quod à contrario sensu venit perinde se
habeat, ac si expressum esset in lege.
Ceterum hoc argumentum fallit primò,
quando à contrario sensu resultaret pra-
vum vel absurdum intellectus. In exemplum
habetur in regula D. Benedicti
adducit Everhardus in h. l. ^{capit} 39. regula
D. Benedicti ubi dicitur: carnium vero
quadrupedum omnino ab omnibus abstinendum
comestio praeter omnino debiles, et aegrotos.
Ex hoc si quis arguat à contrario sensu quod
Monachi sub regula D. Benedicti bipedibus li-
cite vesci possunt, ut gallinis, perdiciibus, & ma-
le argueret; cum huic sensui contradicat re-
ra ratio secundum Hostiensē. N. Joan. And. in
c. cum ad Monasterium de Stat. Monach.

Fallit Secundo, quando ex eo sequeretur cor-
rectio juris l. 2. C. de cond. infer. vel, quando
sensus contrarius esset legi, vel cuida Cano-
ni, Ita Joan. And. in c. publicato col. 3. de Elect.

XIV. A superfluitate vitanda argumentum
etiam fortissimum est in jure. Federicus de
Senis consil. 45. paulo ante finem, ubi à super-
fluitate vitanda fortissimum argumentum de-
promit, inferendo, quod nomine Monasterii
non semper intelligatur Monasterium Ordinis
non Mendicantium: quia in cap. 1. §. sane de
Statu regularium, inquit Pontifex: In Monaste-
riis ordinum non mendicantium, ergo si nomen
Monasterium ex sui natura et primava signi-
ficatione jam importaret Monasterium Ordinis
non mendicantium, frustra Pontifex addidisset
verba illa: ordinum non Mendicantium, forentq;

Superflua: atqui huiusmodi superfluitates
sunt fugienda, et consequenter dicendum,
quod quaedam sunt Monasteria ordinis non
mendicantiu, et quaedam ordinis Mendicantiu.
Ita discurrit Federicus de Senis, Qui mo-
dus argumentandi; etiam in aliis materiis
deservire poterit. Vide quas dicta sunt
c. precedenti reg. 8. Hoc enim argumentum
ab ea omne robur suum mutuat.

Caput 5. De principiis et axiomatibus utriusq; Juris.

Quam sit utilis principiorum ac axio-
matum usus Juris usus ex multis facile
constat; nam ingenium sui brevitate delect-
ant. Glos. in l. 1. ff. quod metus causa l. 1. ff.
de re iudicata; tantoq; magis sunt necessaria,
quanto sunt generaliora; ~~et~~ ~~quod~~ ~~per~~ ~~re-~~
~~feruntur~~ ~~per~~ ~~totu~~ ~~corpus~~ ~~diffusa~~, hinc opera pretium
dusimus principia atq; magis usitata in
dignissima principia et axiomata. ~~seu~~ ~~aliqua~~
partia secundum ordinem alphabeticum dis-
posita hic exhibere, qua^{ut} et a Juris alumnis
memoria mandentur, ~~valde~~ ~~impense~~ ~~deside-~~
ramus.

1. Absolvere, qui potest, condemnare etiam
potest, argumento a contrario sensu sumpto;
quia qui condemnare non potest, nec etiam
absolvere. l. nemo, qui condemnare, de reg. j.

2. Absolvere nocentem sanctius est, quam
condemnare innocentem l. absentes ff. de pae-
nis

3. Absurdus intellectus ab omni dispositione est
rejiendus l. nam absurdum ff. de bon. libet.
cum similibus.

4. Acquisibile per privilegium potest etiam acquiri per consuetudinem, vel praescriptio-
nem temporis immemorialem. Glos. ad DD. inc. 36. de v. s. procedit tamen solum in
his, in quibus non datur incapacitatem possessionis.